

ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียน: ร่างตัวแบบในการนำไปปฏิบัติ

นิภาพรรณ เจนสันติกุล
ไชยณัฐ คำดี

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาค ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2510 ในปัจจุบัน อาเซียนได้มีการขยายจำนวนประเทศสมาชิกจากเดิมเพียง 6 ประเทศ เป็น 10 ประเทศ อันประกอบด้วย ประเทศไทย บรูไนดารุสซาลาม สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ในฐานะประเทศสมาชิกเดิม และกัมพูชา สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในฐานะประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น มีความ

คล้ายคลึงกันเชิงภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งอาจจำแนกออกได้คร่าวๆ เป็นประเทศหมู่เกาะ กับประเทศบนผืนแผ่นดินใหญ่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีความหลากหลายด้านสังคมวัฒนธรรมภายในแต่ละประเทศเอง ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีขนาดใหญ่อย่างสาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหภาพพม่า แต่หากพิจารณาถึงจำนวนของประชากรแล้วปัจจัยดังกล่าวอาจจะส่งผลในเชิงลบต่อการยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจได้

ความเป็นอาเซียนเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก อันได้แก่ระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งมีผลต่อการยอมรับเงื่อนไขของการเป็น

¹อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ และการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

²นักวิชาการอิสระ ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตและปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภูมิภาคนิยม การเปลี่ยนแปลง การย้ายฐานการผลิต การเคลื่อนย้ายทรัพยากร การเพิ่มอำนาจต่อรอง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีหลักการภายใต้ 3 เสา ที่สำคัญ ได้แก่ (1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community: APSC) ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ได้แก่ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Region of Equitable Economic Development) การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Region Fully Integrated into the Global Economy) และ (3) ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ที่มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน ดังนั้นการเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงต้องมีความครอบคลุมองค์ประกอบ ที่สำคัญ ได้แก่

1. การเตรียมพร้อมด้านการบริการ ประกอบด้วย การคำนึงถึงการท่องเที่ยว การขนส่ง ซึ่งทั้งสองส่วนนี้จะต้องมีการเตรียมการให้พร้อมทั้งปริมาณและคุณภาพเพราะมีผลต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยควรมีการสร้างการคมนาคมขนส่งที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เพราะการขนส่งที่ดีย่อมเป็นการเปิดพื้นที่ให้หลากหลายประเทศ เข้ามาร่วมลงทุนหรือเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการผลิตในประเทศไทย

2. การเตรียมพร้อมด้านแรงงาน จากข้อมูลเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 พบว่า ความต้องการแรงงานผ่านบริการจัดหางานของรัฐ 150,789 อัตรา ผู้สมัครงาน 38,554 คนและบรรจุได้ 24,300 คน มีผู้ประกันตนมากขึ้น

ทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน 47,888 คน มีคนไทยเดินทางไปทำงานต่างประเทศ จำนวน 6,140 คน (คณะทำงานวิชาการ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 80-81) โดยกระทรวงแรงงานได้ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมการให้บริการจัดหางานในประเทศแก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ รวมถึง คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม การให้บริการจัดหางานในต่างประเทศ การเพิ่มขีดความสามารถแรงงานไทยเพื่อไปทำงานต่างประเทศ การให้บริการแนะแนวอาชีพ การส่งเสริมงานที่มีคุณค่าแก่ผู้ด้อยโอกาสโดยการจัดฝึกอบรมด้านการโรงแรมร่วมกับ Youth Career Development Program การคุ้มครองสวัสดิการแรงงาน ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความปลอดภัยในการทำงาน โครงการตรวจประเมินและติดตามผลเพื่อการรับรองมาตรฐานแรงงานไทย การพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ตรวจประเมินรับรองมาตรฐานแรงงานไทย (คณะทำงานวิชาการ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 81)

ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากระบวนการเตรียมความพร้อมแรงงานไทยควรมีการพิจารณาถึงขีดความสามารถด้านกำลังของแรงงานไทย พัฒนาแรงงานกลุ่มมีฝีมือ 7 ประเภท ทั้งมีฝีมือและไร้ฝีมือ เพราะกลุ่มแรงงานที่มีทักษะแตกต่างกัน ที่มีผลต่อการพัฒนาและการออกแบบในการรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยต้องมีการสำรวจสถานะ

และความต้องการแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งกลุ่มประเทศอาเซียนได้ผลักดันให้แต่ละสมาชิกมีการจัดทำกรอบด้านทักษะระดับชาติ การจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม และยังมีวิชาชีพที่สามารถย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีในประชาคมอาเซียน (Mobility of professions in ASEAN community) ที่สมาชิกทั้ง 10 ประเทศตกลงให้เคลื่อนย้ายหรือแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรี ประกอบด้วย

- วิชาชีพที่เกี่ยวกับการรักษาหรือการแพทย์ (Medical services)
- วิชาชีพที่เกี่ยวกับทันตกรรม (Dental services)
- วิชาชีพพยาบาล (Nursing services)
- วิชาชีพด้านวิศวกรรม (Engineering services)
- วิชาชีพด้านสถาปัตยกรรม (Architectural services)
- วิชาชีพเกี่ยวกับการสำรวจ หรือนักสำรวจ (Surveying qualification)
- วิชาชีพบัญชี (Accountancy services)

นอกจากนี้ในงานของครรชิต พุทธิโกษา (2554: บทสรุปผู้บริหาร) ได้จัดทำกรอบประเด็น การวิจัยของประเทศไทยให้พร้อมรับสถานการณ์ การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า

- ด้านการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ของประเทศไทยให้พร้อมรับการแข่งขันและการ เปลี่ยนแปลงในอนาคต ประกอบด้วย

- 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้า เกษตร สินค้าอุตสาหกรรมและบริการให้มีการ ผลิตและการจัดการที่ทันสมัย มีมาตรฐานเทียบ เท่าสากล เน้นการรวมกลุ่มเครือข่าย Cluster ให้ มีขนาดใหญ่ (Plantation) และการแปรรูปเพื่อ เพิ่มมูลค่า

- 2) การปรับโครงสร้างการค้าให้ สามารถพึ่งตนเองมากขึ้นโดยการขยายตลาด ในประเทศ

- 3) การปรับโครงสร้างการค้าให้ กระจายความเสี่ยง โดยการขยายตลาดการส่ง ออกไปยังตลาดใหม่ การใช้ช่องทาง AEC และ ส่งเสริมการค้าชายแดน

- 4) ศึกษาข้อดีข้อเสียในการใช้เงินตรา สกุลอื่นนอกจากดอลลาร์สหรัฐอเมริกาในการ ส่งออก เพื่อลดแรงกดดันของค่าเงินบาท

- **ด้านการปรับโครงสร้างการเงิน** ได้แก่

- 1) ศึกษาแนวทาง ทิศทางการปรับตัว ของค่าเงินบาทให้มีเสถียรภาพและสอดคล้อง กับประเทศคู่แข่ง

- 2) การพัฒนาตลาดเงิน ตลาดทุน ให้ มีศักยภาพในระดับนานาชาติ

- 3) การสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ที่ทันสมัย

- 4) การเพิ่มประสิทธิภาพในการเคลื่อน

ย้ายเงินทุนของนักลงทุนไทยและการเพิ่ม ศักยภาพด้านการเงินให้กับผู้ประกอบการไทย

- 5) การสร้างสถาบันการเงินเฉพาะกิจ หรือสินเชื่อเฉพาะธุรกิจสาขาต่างๆ

- **ด้านการศึกษาวิจัยการปรับ โครงสร้างกฎระเบียบและภาษี** ได้แก่

- 1) การปรับปรุงกฎหมายด้านการค้า การลงทุนและการบริการ ให้ทันสถานการณ์

- 2) การปรับปรุงโครงสร้างภาษีในการ ลงทุน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

- 3) การปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอน ในการดำเนินธุรกิจและการส่งออกให้เทียบเท่า อารยประเทศ

3. **การเตรียมพร้อมด้านสังคมและ วัฒนธรรม** แม้ว่าจะมีการเริ่มดำเนินนโยบาย ผ่านทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติฉบับที่ 11 ในการจัดตั้งประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งก็ยังคงมีปัญหาในเรื่อง ของการเผยแพร่ ดังนั้นการเตรียมพร้อมในด้าน นี้จึงควรสร้างความตระหนักและจัดทำสื่อ นำ เสนอที่น่าสนใจดึงดูดประชาชนให้เข้ามามีส่วน ร่วมมากขึ้น เผยแพร่ผ่าน Social Network ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนมีช่อง

ทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเป็นการส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงภายใต้แผนงาน ASEAN Connectivity ให้มากขึ้น สนับสนุนการใช้เพลงประจำชาติอาเซียนและสัญลักษณ์อาเซียนอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน

4. การเตรียมพร้อมด้านการศึกษา

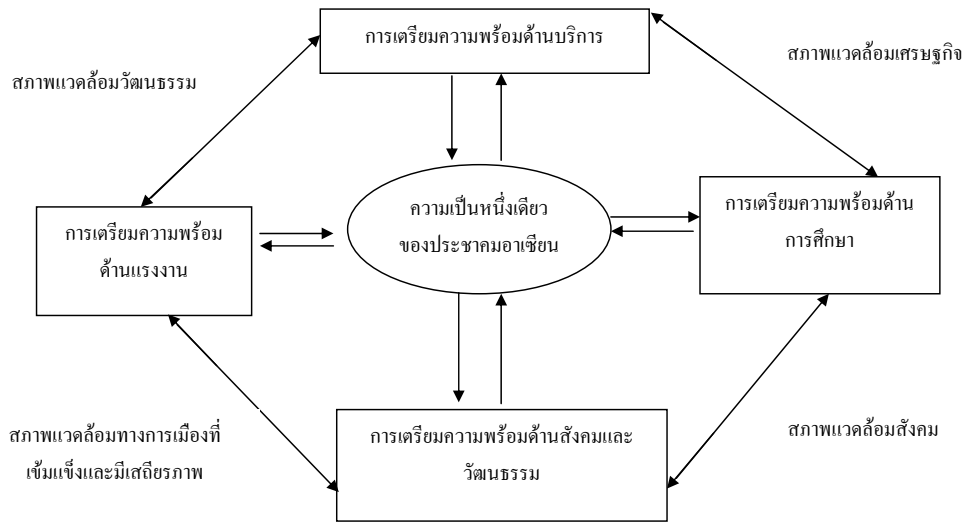
ในกลุ่มประเทศอาเซียนต่างให้ความสำคัญต่อการศึกษา และมองว่าการศึกษารากฐานของการพัฒนาในส่วนอื่น ด้วยแนวคิดที่ว่า “education-based community development” (EBCD) ซึ่งแนวคิดนี้นักเรียน/นักศึกษาจะถูกคาดหวังให้กลายเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ เฉลียวฉลาด ภายในบริบทการเรียนรู้ การปฏิบัติของประชาคม (Miller, 2000 อ้างถึงใน Jones, 2004: 147) โดยมีเป้าหมายของการศึกษา คือ (Shannon, 1992 อ้างถึงใน Jones, 2004: 147)

...สร้างปัจเจกบุคคลผู้ซึ่งเข้าใจซึ่งสาระความหมายของการเป็นมนุษย์ที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ที่พึ่งพาซึ่งกันและกันและการยอมรับและรับผิดชอบร่วมกัน การเป็นประชาคมที่ได้รับผลประโยชน์จากการศึกษา และจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น...

อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงมีปัญหาในเรื่องของการศึกษา อาทิ คุณภาพของผู้เรียนยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการคิดเชิงระบบและทักษะที่จำเป็นเช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ด้านครู พบว่า ความไม่เพียงพอของครูในด้านอาชีวศึกษา การจัดการศึกษาที่ไม่สามารถรองรับความต้องการ ของภาคอุตสาหกรรมได้ และปัญหาด้านการเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างไม่ทั่วถึง ซึ่งปัญหาในส่วนนี้รัฐบาลควรเร่งดำเนินการและควรแสดงบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อม หนุนเสริมเรื่องงบประมาณ กำลังคนที่มีความสามารถ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประชาสัมพันธ์ ถ้ายทอดความรู้

นอกจากนี้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ควรมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยจะต้องให้การศึกษาเป็นกลไกและยุทธศาสตร์การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (คณะทำงานวิชาการ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 230) ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดสามารถสรุปเป็นร่างตัวแบบการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายใต้การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม โดยมีเสถียรภาพที่เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ ได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ร่างตัวแบบการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ร่างตัวแบบข้างต้นเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยจุดเริ่มต้นสำคัญ คือ ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียนที่เกิดขึ้นจากการมีจิตใจเป็นหุ้นส่วนเดียวกัน เข้าใจ เข้าถึง และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นส่วนหนึ่งให้แต่ละภาคส่วนต้องปรับตัวเข้าหากันด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรในรูปแบบอื่นๆ เพื่อร่วมกันสร้างความเป็นเอกภาพ และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมและการสร้างความเข้มแข็งของประเทศไทยในกลุ่มประเทศอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

คณะทำงานวิชาการ สภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. *ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่องการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.

ครรรชิต พุทธิโกษา. 2554. *กรอบประเด็นการวิจัยของประเทศไทยให้พร้อมรับสถานการณ์การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Jones, M.E. 2004. Forging an ASEAN Identity: The Challenge to Construct a Shared Destiny. *Contemporary Southeast Asia*. 26, (1), ABI/INFORM Complete, 140-154.

